

שם

הבדלה

על ספר טהרה להרמב"ם

שם
הבדלה

הרמב"ם
טהרה

על ספר טהרה להרמב"ם

בס"ד

על ספר טהרה להרמב"ם

הלכות

טומאת מת

פרה אדומה

טומאת צרעת

משה אהרן קריסטל

שנת תש"פ לפ"ק

הלכות טומאת מת

וס' צרכת האהל (עמ' תכ"ו) שיש להציא זזה
נדדים לכאן ולכאן.

ונראה לקיים שיטת הראשונים הנ"ל צפי'
הספרי. דהנה בגמ' שבת (קנב.) אי'

אמר רב חסדא נפשו של אדם מתאכלת עליו
כל שבעה וכו', והמשך להציא שם דאמר רב
יהודה מת שאין לו מנחמין הולכין י' זנ"א
ויושצין במקומו וכו'. ופי' רש"י במקומו
במקום שמת שם. הרי משמע דנפשו של אדם
נשאר במקום שמת לו ימים. והנה צשו"ת
אבן"ז (יו"ד סוס"י תס"ו) הציא דרשת מהר"ל
הנקרא זכר נדיק, שכ' המהר"ל דטעם טו"מ
משום שהנפש היוצא מן המת נבדל מעוה"ז,
ואף שנוגע בגוף, הגוף הי' ראוי לעלות עם
הנפש, ודמי לנוגע בס"ת דגזרו עליו שיטמא,
והיינו בהנוגע בדבר שאינו שייך לו מגיע אליו
בעצמותו טומאה. עיי"ש. לפי"ז י"ל דכיון
שהנפש הוא דוקא במקום שמת שם, ס"ד דלא
יטמא צאהל אלא במקום שמת שם. די"ל
דס"ד דהיינו חיבור דטומאת אהל המת,
שהוא נמצא באותו אהל שהנפש בו וזה גורם
הטומאה. וקמ"ל דגם טומאת אהל צא ע"י
הגוף של מת כעין מגע, ואפשר מטעם הנ"ל,
דגם גוף המת הי' ראוי לעלות עם הנפש.

אך נראה דיותר מסתבר לפרש דרך אחרת.
הנה הרמב"ן (במדבר יט:ב) כתב דטעם
טומאת מת משום צעטיו של נחש, ודחזינן
דהנפטרינן צנשיקה לא יטמאו מן הדין. ופי'

הלכות טו"מ (א:א) המת מטמא במגע
ובמשא ובאהל וכו' מגע ואהל מפורשין
בתורה וכו' ונאמר כל הבא אל האהל
וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים.

הנה בספרי (פ' חקת) אי' זאת התורה אדם
כי ימות צאהל וגו' צא הכתוב ולימד על
המת טומאה חדשה שמתמא צאהל, חוץ לאהל
מנין ת"ל זאת התורה אדם כי ימות דברי
איסי בן עקיבא. ר' ישמעאל אומר אינו צריך
אם עד שלא נזקק לטומאה הרי הוא מטמא
משנזקק לטומאה דין הוא שיטמא. ע"כ.
והנה צמה שמרצה איסי בן עקיבא את "חוץ
לאהל", פי' ר' הלל שם והרמב"ן (במדבר
יט:ד) וכמה אחרונים דהיינו לרבות מת שמת
חוץ לאהל ואח"כ הכניסו לאהל, דמ"מ מטמא
צאהל. אולם צסד"ט (כלים לה) הק' דהא אין
צבא לחלק הכי, דלמה ס"ד דכיון דמת מחוץ
לאהל שוב לא יטמא מת זה טומאת אהל. לכן
פי' הסד"ט צד"א, דצא לרבות טהרה
המאכלת ע"ג טומאה או איפכא. אולם כבר
הקשה על עצמו (שם, ובאהלות עא) דהא כבר
ילפינן דינים אלו צמק"א, צנויר (ג:) וצספרי
זוטא (חקת). עיי"ש. צס' עמק הנגי"צ כאן
פי' דצא לרבות טומאת מגע לאדם שמת
צאהל. וצשערי טוהר (ח"ד, שער צ, סי' י"ד,
סק"צ) פי' דצא לרבות כשחיצורי המת הן
צתוך האהל, והמת עצמו צחוץ. אולם דין זה
אינו מצורר, כדאי' צמי נפתוח (פרפר יבח)

משום שעת המיתה אלא משום גוף המת, ויש לטמאות יותר מי שמקרב עצמו אל גוף המת.

וברעת איסי צן עקיבא, דציארנו דס"ד שיטמא דוקא צאהל שמת שם המת, יל"ע מה ס"ל למסקנא אחר חידוש דקרא. וקודם זה יל"ע דהא לא נמצא הו"א צמגע שיטמא המת דוקא הנוגע בו בשעת מיתה, ומ"ש אוהל. ונראה דכיון דלהך מ"ד, סיצת המיתה גורמת הטומאה, ס"ד דרק בשעה זו מתפשטת הטומאה, צין לגופו (לגרום מגע ומשא לעולם) צין לאוהל (לגרום טומאת אהל ע"י אותו אוהל שמת בו דוקא). ולפי"ז קמ"ל קרא דכיון דנתפשט טומאה לכל גופו, כמו שיש בצב הכח לגרום טומאה להנוגע בו או הנושא אה"כ, ה"ה שנותן בו הכח לטמאות כל אוהל שינתן המת בו. לפי"ז נמצא דס"ד דטומאת אהל צא ע"י אהל כדבר נפרד וקמ"ל דצא ישר מן המת. ועי' לקמן (ד"ד) שציארנו בעוהשי"ת שלכאורה מצינו מח' כזה צמטיות דאהלות.

הל' טו"ב (א:ט) אין מתטמא במשא אלא האדם בלבד לא הבלים.

(א) הנה מצוה דעת הרמב"ם שצכל טומאת משא אין מתטמאים כלים, דהנה מיירי כאן בטומאת משא שצכל מקום כמצוה צהל' ו'. וצפיה"מ לכלים (א:צ) הציא הרמב"ם המקור שאין טומאת משא לכלים מהתו"כ שדורש מל' לכס דכתיב גצי טומאת משא דנצילה דלכס הן מטמאין ואין מטמאין לא אוכלין ולא משקין ולא כלים צמשא. וצתוספתא ריש אהלות איתא האוכלין והמשקין והכלים אין מטמאין צמשא המת. והגר"א לא גורס "המת", אלא

ידידי ר' דניאל צב גנק שליט"א דלפי"ז נמצא דשעת המיתה היא סיצת הטומאה של טו"מ, וכן צידדנו לקמן צחידושים לפרק זה בעוהשי"ת, וי"ל דמשו"ה אי' צספרי דס"ד דלא יטמא צאהל אלא כשמקום מיתתו שם.

ויתבן דאיכא עוד תנא צספרי דס"ל כן, דהנה אי' צסמוך צבי אחי צרבי יאשי' אמר כל הצא אל האהל למה נאמר לפי שהוא אומר וכל אשר צאהל הא עד שלא יאמר יש לי צדין אס הצא לאהל טמא אשר צאהל לא יהיה טמא. מה ת"ל כל הצא אל האהל לעשות קרקעו של צית עד התהום כמוהו. ע"כ. וצהגהות וציאורים לחכס קדמון ספרדי איתא צזה"ל ומקשי א"כ עד שלא יאמר יש לי צדין אס זה הצא אל האהל אחר שכבר מת המת טמא אשר צאהל בשעת מיתה לא יהי' טמא וכו' כנלע"ד ולפי זה ס"ל כאיסי צן עקציא דלא ס"ל ק"ו דר' ישמעאל ודוק כן נ"ל. עכ"ל. הרי פי' דגס הך תנא ס"ל דאיכא נד יותר לטמאות מי שהי' צאהל בשעת מיתה.

וי"ל"ע צשי' ר' ישמעאל שקוצר דאיכא ק"ו להיפך. וצס' ספרי דצי רצ פי' כוונת ר' ישמעאל דכיון דנכנס לצית כשאדם חי צתוכו, היינו שלא נזקק עדיין לטומאה, ואח"כ מת האדם כשהוא כבר שם, טמא, א"כ כ"ש כשמת המת צתוך האהל קודם כניסת האדם לאהל, שכבר נזקק לטומאה, שהאהל הי' טמא קודם כניסתו. הרי דלר' ישמעאל אין עדיפות לטמאות משום שהי' שם בשעת מיתה, אלא כשהאדם עושה מעשה שמקרב עצמו לטומאה, צניגוד למי שכבר הי' צאהל ואח"כ מת המת, דממילא נתקרב אל הטומאה. וי"ל דס"ל דאין סיצת הטומאה